

MERDEKA

Nr 20 - Okt 2003

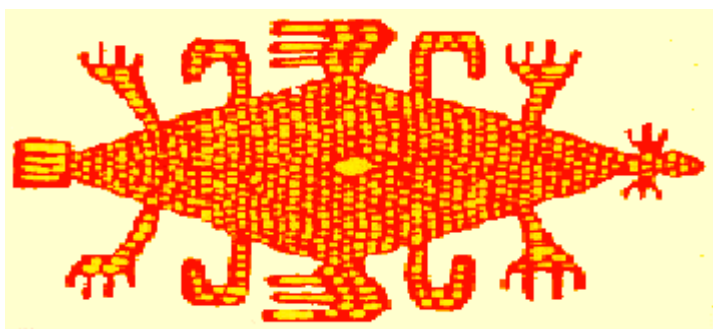
ÖSTTIMOR

Information

Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien

Merdeka & Östtimorinformation

Redaktören har ordet	3
Aceh åter en krigszon	3
Demonstration mot våldet i Indonesien	5
Östtimorkommitténs medlemsmöte	6
Östtimor i FN:s människorättskommission	7
Vägen till självständighet	8
Brev ställer krav på UNMISSET	10
Bombdådet på Balis rättsliga efterspel	11
Watch Indonesia!: Människorättsrapport 2002	12
Slå en bro mellan gammalt och nytt	14
Rapport från barnhemmet	17
Sandviks svindlande affärer	18
Milda domar mot militärer som dödade Eluay	20
Många döda efter militäroffensiv i Papua	21
Partierna i Östtimors parlament	22
Telekommunikationer och etermedia	24

Merdeka & Östtimorinformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson
gabriel.jonsson@orient.su.se

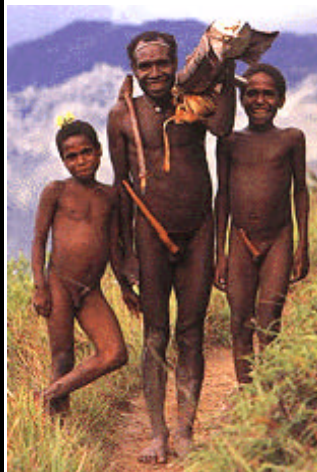
Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
gabriel.jonsson@orient.su.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Mats Sjögren
mt.sjogren@telia.com

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Thomas Petersson
Körsbärsvägen 9, 19 tr
114 23 STOCKHOLM

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Tegnérslunden 12, 3 tr
113 59 STOCKHOLM

Tryckt av: FFSI Malmö
ISSN Nr: 1402-2559
Fotot på framsidan är taget av Charles Camara

Redaktören har ordet

Ettårsdagen av Östtimors självständighet den 20 maj uppmärksammades föga i Sverige. Ett undantag är Bertil Lintners artikel "Östtimors jubel har tystnat: Världen har glömt landet som blev självständigt för ett år sedan" som publicerades i SvD denna dag. Han tecknar en dyster bild av läget, men att bygga upp ett nytt land är alltid en svår och tidskrävande process. Östtimorkommittén har därför en fortsatt viktig roll att spela som den drivande kraften för Östtimorarbetet i Sverige. Detta inriktas nu alltmer mot utvecklingssamarbete. Förhoppningsvis kan Caritas Sveriges bistånd för att bygga upp Östtimors utbildningssystem, vilket det rapporteras om i detta nummer, vara betydelsefullt för landet.

Rapporteringen från Indonesien har under de senaste månaderna dominerats av krigsutbrottet i Aceh i maj. Genom att de flesta av GAM-ledarna bor i Stockholm skapades diplomatiska spänningar mellan Sverige och Indonesien, som krävde utlämnanden med motiveringen att GAM är en terroristorganisation. Belägg för detta saknas dock. En indonesisk delegation besökte Sverige i juni i syfte att överlämna dokument för att stödja argumentationen mot GAM. Eftersom flera av GAM-ledarna är svenska medborgare skulle ett utläm-

nande strida mot svensk lag.

Oavsett vad som händer framöver på det diplomatiska planet, är det ett faktum att krigföringen i Aceh och i Västpapua främjar politiska maktintressen i Indonesien. För det första kan militären, trots att knappast ens någon inom den tror på en militär lösning av de två konflikterna, genom krigen stärka sina positioner. För det andra kan president Megawati Sukarnoputri tack vare sin nära allians med militären förbättra sin egen position inför presidentvalet år 2004. Militärens allt starkare position bådär inte gott för Indonesiens begynnande demokratisering och en fredlig lösning av konflikterna.

Acehfrågan får stort utrymme denna gång. En rapport om läget för de mänskliga rättigheterna under år 2002 av tyska Watch Indonesia! är med. Barnhemmet i Dili, Östtimorkommitténs medlemsmöte den 20 maj, Östtimor i FN:s människorättskommission samt landets politiska opposition och mediasituation uppmärksammas. Artiklar om Västpapua fyller också detta välmatade nummer.

Gabriel Jonsson

Aceh åter en krigszon

Eldupphöravtalet som GAM och Indonesiens regering undertecknade den 9 december 2002 väckte förhoppningar om att våldet skulle upphöra i Aceh. Avtalet var dock bara första steget mot en lösning av konflikten som bedöms ha krävt 10.000-15.000 dödsoffer. Först avtog våldet betydligt. Men under våren tilltog spänningarna

mellan GAM och den indonesiska militären, som misstänkte GAM för att utnyttja läget för att samla stöd för självständighet utan att frukta att militären skulle ingripa. GAM å sin sida menade att den indonesiska militären låg bakom attackerna i april mot internationella fredsövervakare, vilka tvingades att lämna Aceh. Misstron omöjliggjorde en avväpning. Läget blev akut när Indonesien under fredssamtalen i Tokyo i maj gav GAM två ultimata: att ge upp kravet på självständighet före midnatt den 18 maj och att redan under maj lämna in 60% av sina vapen.

Krig utbryter

GAM kunde förstås ej tillmötesgå dessa krav, varför krig bröt ut. Krigsutbrottet fick stor uppmärksamhet - bland annat blev både Anders Uhlén och undertecknad intervjuade i medierna (se DN 20/5). Den indonesiska militären placerade mer än 45.000 man, vilket motsva-

rar omkring 20% av försvarsmakten, i området. Militären förklarade att den skulle krossa GAM, som rapporteras bestå av 5.000 man, inom de sex månader för vilka krigstillstånd hade utlysts (perioden kan förlängas med sex månader). Men målet bedöms allmänt vara omöjligt att uppnå. Att krossa GAM har ju hittills misslyckats och den oländiga terrängen är till fördel för GAM. Och bara en vecka efter krigsutbrottet erkände militärens talesman att GAM inte skulle kunna utplånas.

Krigsförloppet

Acehs civila organisationer förklarades till följd av krigsutbrottet vara olagliga, aktivister utsattes för hot om att bli arresterade och acehneser i Jakarta övervakades. Föga överraskande är generalmajor Adam Damiri, som är den högst uppsatte officeraren i rättegångarna i Jakarta mot de ansvariga bakom våldet i Östtimor 1999, en av huvudmännen bakom krigsföringen i Aceh (och har därför flera gånger uteblivit från förhören).

Uppgifter om dödsoffer och övergrepp kom ut under de första dagarna, men eftersom den indonesiska regeringen begränsat tillträdet till Aceh är det svårt att få en klar bild av läget. MR-organisationen Kontras meddelade en månad efter krigsutbrottet att 176 civila hade fallit offer för utomrättsliga avrättningar. Den indonesiska polisen uppgav vid samma tid att de civila dödsoffren översteg 100 personer. Som vanligt i konflikter drabbas alltså civilbefolkningen värst, och Unicef har varnat för en hotande humanitär katastrof.

Krav på vapenembargo

Protester mot kriget har ägt rum i flera länder. Ett exempel är att TAPOL Indonesia Human Rights Campaign i juni cirkulerade en skrivelse avsedd för lobbyarbete gällande ett internationellt vapenembargo mot Indonesien. Över 90 organisationer, däribland FFP och Östtimorkommittén, skrev på.

Med anledning av skrivelsen skrev undertecknad till utrikesminister Anna Lindh i syfte att uppmana henne att verka för att genomföra de fyra ställda kraven. Det första var att införa ett embargo mot leveranser av militär utrustning till Indonesien, inklusive kontrakt ingångna innan embargot träder i kraft. Det andra var att kräva ett tillbakadragande från Aceh av all militär utrustning som tidigare har levererats till Indonesien. Det tredje var att avbryta allt samarbete med den indonesiska militären. Det fjärde var att förmå den indonesiska regeringen att avbryta de militära operationerna i Aceh och att i stället lösa konflikten med fredliga medel samt att avbryta de militära operationerna i Västpapua.

“Balkanisering” av Indonesien

Uppfattningen att ett fritt Aceh skulle leda till en “balkanisering” av Indonesien anges ofta som det viktigaste skälet till att man ej kan tillåta området bli fritt, vilket 90% av dess befolkning önskar (se DN 4/6). Ekonomiskt är området viktigt: Aceh har rikliga tillgångar på olja, naturgas och timmer och svarar för 15% av Indonesiens export, fastän ytan bara utgör ca 3% av hela landets (befolkning: 4.3 miljoner). Ytterligare ett skäl till krigsföringen är att militären därigenom kan förstärka sin ställning i samhället, vilket skulle kunna förbättra president Megawati Sukarnoputris chanser att vinna presidentvalet 2004. Faktum är att de flesta indoneser stöder den militära kampanjen i Aceh.

Indonesiska krav på Sverige

Eftersom stora delar av GAM:s ledning bor i Stockholm skapade krigsutbrottet en diplomatisk kris mellan Indonesien och Sverige. Indonesiens regering betraktar GAM som en terroristorganisation och har därför krävt att GAM-ledarna skall utlämnas (kravet har ställts även tidigare). Detta krav har också ställts i demonstrationer utanför Sveriges ambassad i Jakarta. Indonesiens importörsförbund har uppmanat sina medlemsföretag att bojkotta svenska varor som straff för Sveriges vägran att utlämna GAM-ledarna. Och parlamentets talman Amien Rais samt den största muslimska organisationen Nahdlatul Ulama har till och med deklarerat att de diplomatiska relationerna med Sverige borde avbrytas.

Sveriges ambassadör i Indonesien, Harald Sandberg, blev i juni kallad till indonesiska UD som uttryckte sin besvikelse över obenägenheten att ge efter för kraven på ett utlämnande. En indonesisk delegation besökte därefter Sverige för att möta justitieminister Thomas Bodström och utrikesminister Anna Lindh. Syftet var att lägga fram bevis för att GAM är en terroristorganisation. Dokumenten skulle lämnas över till riksåklagaren som avgör om en förundersökning skall inledas. Inget beslut hade fattats i juli. Med anledning av delegationens besök skickades den 10 juni följande brev till utrikesministern:

Angående kriget i Aceh

Indonesiens regering utlyste den 18 maj krigstillstånd i den omtvistade Acehprovinsen på norra Sumatra. Ett storskaligt anfall mot befrielse rörelsen GAM (Rörelsen för ett fritt Aceh) inleddes dagen efter. Operationen hotade att bli den största efter invasionen av Östtimor 1975. Rapporteringen efter krigsutbrottet talar om nedbrända skolor och många civila dödsoffer. Utvecklingen liknar därmed situationen i Östtimor under den indonesiska ockupationen 1975-1999 och läget i den pågående konflikten i Västpapua. Sveriges regering måste protestera mot övergreppen mot de mänskliga rät-

tigheterna. Regeringen får inte heller ge efter för det indonesiska kravet att de i Sverige bosatta acehneserna, däribland GAM:s högste ledare Hasan di Tiro, som är svenska medborgare skall utlämnas till Indonesien. Det finns inga belägg för att GAM skulle ägna sig åt terror-

ism. Däremot är den indonesiska militärens terror väl dokumenterad.

För Östtimorkommittén

Gabriel Jonsson, Ordförande

Demonstration mot våldet i Indonesien

Östtimorkommittén och FFP samarrangerade den 21 augusti en demonstration mot våldet i Indonesien utanför den indonesiska ambassaden.

Talare vid den välbesökta demonstrationen var Gustav

Gustav Fridolin talade
vid demonstrationen

Fridolin (mp), Hendrik Amahorseja (FFP), Frida Blom (Svenska Freds), Berit Jóhannesson (v), Peter Brune (Kristna Freds) och undertecknad. Efter talen lästes nedanstående uttalande upp och lämnades över till ambassaden:

Indonesiens ambassadör i Sverige
Syslomansgatan 18, 1tr.
112 41 Stockholm

Konflikterna i Aceh och Västpapua har i år trappats upp och läget för de mänskliga rättigheterna har drastiskt försämrats. Misstron mellan GAM och den indonesiska militären oinlettgjorde förhoppningarna om fred i Aceh, som eldupphöravtalet från december 2002 skapade. Sedan krigsutbrottet den 19 maj, som beskrivits som den största militära operationen efter invasionen av Östtimor 1975, har ett stort antal människor dödats och det finns många uppgifter om övergrepp mot civila och nedbränningar av skolor. Oavsett vem som ligger bakom övergreppen, skall de ansvariga för övergreppen ställas inför rätta. Indonesien bör också ansluta sig till den internationella brottmålsdomstolen som har tillkommit för att främja respekt för mänskliga rättigheter.

Även i Västpapua har den indonesiska militären iscensatt militära operationer i syfte att stärka sin egen position och underminera freden och stabiliteten i området. Tusentals bybor har tvingats fly sina hem. Både präster och människorättsaktivister har gripits och dödsfall samt tortyr har förekommit. Vägen till fred är lång även i Västpapua.

Mot denna bakgrund kräver vi mötesdeltagare, som samlats i Stockholm utanför Indonesiens ambassad till en demonstration arrangerad av Östtimorkommittén och Föreningen ett Fritt Papua i samarbete med Svenska Amnesty, Kristna Fredsrörelsen och Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, att den indonesiska regeringen:

- Omedelbart upphör med de militära övergreppen i Aceh och Västpapua
- Verkar för en fredlig lösning av konflikterna i Aceh och Västpapua
- Respekterar de mänskliga rättigheterna överallt
- Ställer de ansvariga för övergreppen inför rätta
- Ansluter Indonesien till den internationella brottmålsdomstolen

Stockholm den 21 augusti 2003

Gustav Fridolin (mp)

Berit Jóhannesson (v)

Föreningen ett Fritt Papua

Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet,
Stockholmskretsen

Kristna Fredsrörelsen

Svenska Amnesty

Svenska Fredskommittén

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen

Östtimorkommittén

Gabriel Jonsson

Fotnot: Läs mera och se bilder på <http://www2.amnesty.se/ap.nsf>

Östtimorkommitténs medlemsmöte

Östtimorkommittén höll den 20 maj på ettårsdagen av Östtimors självständighet ett medlemsmöte. På mötet talade Thomas Johansson från Lärarförbundets Stockholmskrets om projektet att bygga upp ett Lärarnas hus i Östtimor och Hendrik Amahorseja orienterade om Västpapuafrågan.

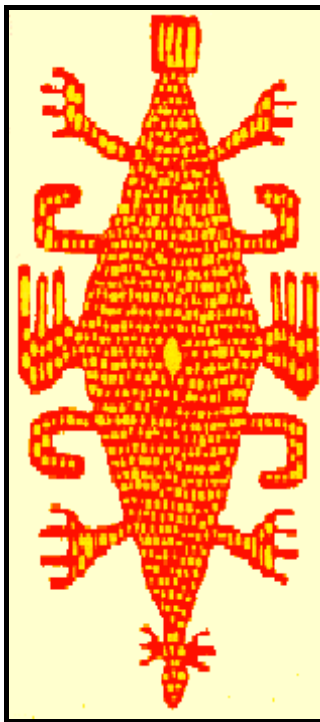
Thomas Johanssons presentation

Thomas är ansvarig för internationellt solidaritetsarbete inom Lärarförbundets Stockholmskrets som har ca 30.000 medlemmar. Man hade tidigare arbetat med projekt i Indien, Nicaragua och Ghana. Arbetet med Östtimor kom i gång för två-tre år sedan. En delegation från Lärarförbundets Stockholmskrets besökte Östtimor kort tid efter landets självständighet förra året. Syftet var att etablera kontakter med East Timor Teachers' Union (ETTU), som har 850 medlemmar, för att uppnå målet att bygga upp ett Lärarnas hus i Östtimor och även bidra till utrustning, såsom möbler och datorer. Många hus i Östtimor saknar även vatten och elektricitet. Vatten saknas också i många skolor, men 80% av skolorna har nu tak. Det kom fram att ETTU har haft hög personalsättning, vilket tillsammans med införandet av nya telefonnummer för Östtimor i mars i år har försvårat kontakterna.

Diabildsvisning

Thomas visade många fina diabilder från sitt besök i Östtimor vilka levandegjorde presentationen. Man fick se landskapsbilder samt bilder på välklädda barn och barn som spelade fotboll och badade. Bilden från Dilis flygplats visade en skylt med texten "Alla tillsammans för Östtimors framtid." Jesusstatyn i Dilibukten fanns också med.

Thomas berättade att han såg utbrända byggnader överallt och att många skolor saknade bord och stolar. Även toaletter och brunnar hade förstörts efter folkomröstningen 1999. Han visade en bild på en skola i vilken det

bodde 20-25 familjer. Det förekom även att familjer bodde bredvid skolorna, vilka därför ej kunde användas. Skolundervisningen ägde rum på indonesiska och portugisiska.

Katolska skolor hade bättre utrustning än de skolor ETTU driver. Han visade en bild på det strax utanför Dili belägna Lärarnas hus, som tidigare hade varit kindergården. Huset saknade inredning, något som ofta även gällde för skolor i bergen. Man fick se bilder från prästseminariet i Dare, där många inom Östtimors ledarskikt har studerat, och Xanana Gusmaos fina villa med en vidunderlig utsikt över Dili.

Frågor

Det kom fram att pengar kommer in i projektet som från svensk sida fortlöper som planerat. För att finansiera projektet är målet att alla medlemmar i Lärarförbundets Stockholmskrets skall bidra med fem kronor per år. Kontakter upprätthålls sedan fjolårets besök i Östtimor med hjälp av den internationella lärarunionen.

Någon ny resa är inte planerad just nu, men det finns ett behov av att åka till Östtimor igen - en lokal projektkoordinator behövs och ett detaljerat kontrakt måste ingås innan Lärarförbundet gör några utbetalningar. Projektet är på rätt väg, men det går långsammare än beräknat - bl.a. p.g.a. ovana vid fackligt arbete i Östtimor. Thomas betonade att projektet måste få ta den tid det behöver. Lokal kapacitet måste också utnyttjas, såsom tidigare hade gjorts i det framgångsrika projektet att stödja tillverkning av stolar i Ghana. Utrustning för skolorna finns att köpa inom Östtimor.

Få utbildade lärare

Enligt Thomas skall 25% av statsbudgeten gå till utbildning, men det finns flera problem på området. En svårighet för skolundervisningen är att bara 10% av de 6.100 lärarna är lärarutbildade. Lärarna är också för få; det går en lärare på femtio elever. Utbildning av lärare pågår därför - bl.a. i Portugal. Även språkfrågan är ett problem för undervisningen - alla lärare kan ej por-

tugisiska, och tetum och indonesiska är de dominerande talspråken. Avhoppsfrekvensen i skolorna är hög: 60.000 elever läser i årskurs ett men bara 5.000 i årskurs tolv.

Hendrik Amahorsejas presentation

Hendrik sade först att enligt 1949 års överenskommelse mellan Indonesien och Nederländerna om kolonins självständighet skulle Västpapua överlämnas till Indonesien efter ett år. Så skedde ej, utan först 1962 lämnades området över, men på villkoret att en folkomröstning skulle hållas efter sex år. Folkomröstningen, som hölls 1969, manipulerades för att integrera Västpapua med Indonesien. Den hade föregåtts av omfattande protester som krävde

Västpapuas flagga

50.000-60.000 dödsoffer och ledde till att befrielse rörelsen OPM bildades 1963.

Våldet har fortsatt i Västpapua alltsedan dess och många indonesiska soldater är fortfarande stationerade där. Nyligen har området uppdelats i tre provinser för att splittra motståndet mot det indonesiska styret.

För att begränsa OPM:s operationer kräver Indonesien att OPM inte skall få agera från grannlandet Papua Nya Guinea. Ett stort problem när det gäller att lösa Västpapuafrågan är områdets rika naturtillgångar, tillgångar vilka Indonesien behöver för att avbetala sin stora utlandsskuld.

Gabriel Jonsson, ordförande

Östtimor i FN:s människorättskommission

Ett uttalande om Östtimor hade lagts fram av EU vid United Nations Commission on Human Rights session i Genève i mars-april. Detta kritiserades skarpt i en press release av brittiska TAPOL Indonesia Human Rights Campaign och Catholic Institute of International Relations för att vara alldeles för svagt formulerat (se tapol.gn.apc.org/st030425unchr.ht) Med utgångspunkt från TAPOL:s skrivelse till den brittiske utrikesministern skickades den 22 april följande brev till utrikesminister Anna Lindh:

Ordförandeuttalandet om Östtimor vid United Nations Commissions on Human Rights (UNCHR) i Genève som EU föreslår väcker oro. Därför vore vi ytterst tacksamma om Ni skulle kunna framföra vår oro till Sveriges representanter i Genève.

Det preliminära uttalandet uttrycker besvikelse över att den ad hoc-domstol för Östtimor som etablerats i Indonesien ej fungerar tillfredsställande och att den ger en ofullständig bild av övergreppen mot de mänskliga rättigheterna i Östtimor under år 1999. Men det underliggande budskapet förefaller vara att bristerna kan rättas till och att processen skall fortsätta tills rättegångarna och överklagandena är över.

Uttalandet verkar villkorligt godkänna ad hoc-domstolen genom att antyda att, om bristerna åtgärdas, är processen godtagbar. Att domstolens jurisdiktion är begränsad och att bara ett fåtal av de hundratal övergreppen, inklusive brott mot mänskligheten, har undersökts nämns inte alls. Därmed ger

UNCHR's logo

uttalandet helt fel budskap och förbiser att rättegångarna är skenrättegångar. En allmän uppfattning är att rättvisa rättegångar inte kommer att kunna hållas och att Indonesien har förverkat sina chanser att bringa rättvisa åt Östtimor. UNCHR:s uppgift är att skydda och upphöja mänskliga rättigheter och kommissionen måste därför agera för att de skyldiga bakom övergreppen skall ställas inför rätta, men så tycks alltså inte vara fallet.

Mot denna bakgrund uppmanar vi Er att göra allt för att stärka uttalandet.

För Östtimorkommittén

Gabriel Jonsson, ordförande

Vägen till självständighet

Estevao Cabral, Lancaster University

Östtimor: nyckelhändelser i kampens slutfas och reflektioner kring självständighetens återupprättande

Introduktion

Östtimors självständighet, som Fretilin unilateralt hade proklamerat i november 1975, återupprättades den 20 maj 2002. Hoppet om självständighet levde kvar under hela den långa hårda kampen. Och till följd av vändpunkterna i kampen under 1980-talets slut och 1990-talets början var vi säkra på att Östtimor en dag skulle bli självständigt.

Nyckelhändelser: Påvens besök 1989

Indonesiska myndigheter inbjöd 1989 påven till Östtimor. Det minutiöst planerade besöket sammanföll med att Östtimor öppnades för utländska besökare. Mäniskor från hela landet transporterades till Dili för att välkomna påven. Det gick rykten om att den indonesiska militären hade flyttat dit katoliker från Västtimor för att förebygga demonstrationer. En allmän bedömning var att om taktiken lyckades, så skulle påvens besök vara början till fler erkännanden av ockupationen.

Men taktiken misslyckades: den underjordiska motståndsrörelsen hade planerat en demonstration som började direkt efter mässan och uppmärksammades av de internationella media som fanns på plats. Det var första gången motståndet utnyttjade internationella media, vilka tidigare knappast hade rapporterat om Östtimor, i självständighetskampen.

Santa Cruz-massakern 1991

Santa Cruz-massakern den 12 november 1991 var kanske den allra viktigaste vändpunkten. Efter minnesgudtjänsten över en dödad student gick de sörjande till graven vid Santa Cruz-kyrkogården i Dili. Sorgemarschen kom att bli en fredlig demonstration mot det indonesiska styret, men den slutade i ett blodbad när indonesiska soldater öppnade eld vid kyrkogården och dödade mer än 270 människor. Händelsen, som filmades och visades i TV världen över, blev upptakten till ett aktivare globalt solidaritetsarbete för Östtimor.

Fredspriset 1996

År 1996 erhöll Carlos Belo och José Ramos Horta No-

José Ramos Horta

bels fredspris. Biskop Belo beskrevs av den norska Nobelkommittén som "den främste representanten för Östtimor som med risk för sitt eget liv hade försökt att skydda sitt folk från makthavarnas övergrepp." Ramos Horta betecknades som den ledande internationella talesmannen för Östtimor sedan 1975. Fredspriset blev ytterligare ett tillfälle för den internationella solidaritetsrörelsen att ställa krav på sina regeringar att agera i Östtimor-frågan.

Kris i Indonesien 1998

Den indonesiska ekonomins kollaps 1998 blev början till slutet på ockupationen. Världsbanken och Internationella Valutafonden, vilka hade berömt Indonesien för landets ekonomiska framsteg, krävde nu att president Suharto skulle genomföra reformer men förgäves. Krisen ledde till att Suharto avgick och efterträddes av vice-presidenten Habibie.

I januari 1999 förklarade Habibie att Östtimor skulle få bestämma över sin egen framtid. Folkomröstningen i augusti innebar slutet på det indonesiska styret. Valutgången möttes av den indonesiska militären med den brända jordens taktik. Efter FN-beslut sändes utländska trupper till Östtimor för att återställa ordningen. I slutet av oktober 1999 lämnade de sista indonesiska soldaterna Östtimor, och FN tog över styret fram till 2002.

Fretilins första år vid makten

Östtimors självständighet hade föregåtts av valet till Nationalförsamlingen i augusti 2001. Fretilin blev det största partiet (av 16) med 55 av 88 mandat. FN satte

upp en provisorisk regering med ministrar även från andra partier och några oberoende medlemmar. De förra ersattes av Fretilinmedlemmar och av oberoende politiker, vilka vissa regeringskritiker ansåg vara Fretilinsympatisörer. Oavsett om detta är sant eller ej, hade alla varit aktiva i motståndsrörelsen och var kapabla att bidra till uppbyggnaden av det fria Östtimor.

Politiskt system och rättsväsende

Ett parlamentariskt system med en lagstiftande och verkställande församling har byggts upp. Den förra ledes av presidenten och den senare av premiärministern. Enligt författningen skall parlamentsval hållas vart fjärde år och presidentval vart femte år.

Ett oberoende rättsväsende har också etablerats men det råder brist på jurister.

Vissa av de advokater och domare som finns behöver mer utbildning. Genom att Östtimor slutit ett avtal med Portugal om utbildning av jurister har en grupp advokater i år åkt dit för att studera i upp till fyra år. Portugal betalar utbildningen. Omvandlingen av rättsväsendet är ännu ej avslutad. Vissa indonesiska lagar - särskilt kriminallagar - används fortfarande. Östtimors advokater har nämligen studerat i Indonesien.

Säkerhetsfrågor och olja

Säkerhetsfrågor är alltså viktiga, eftersom milisattacker från Västtimor då och då äger rum längs gränsen.

Östtimor har upprättat egna försvars- och polisstyrkor. Försvaret består nu av armén och flottan, men såväl försvars- som polisbudgeten är låg. Mycket finansieras av omvärlden, som nu prioriterar uppbyggnaden av polis-kåren.

Oljereserverna i Timorhavet har regeringen lagt stor vikt vid. Enligt ett pressmeddelande från den 17 maj skall Östtimor erhålla 90% av produktionen och skatterättigheterna av oljan i Bayu-Undanfälten och Australien 10%, i enlighet med vad som tidigare hade överenskommits. Överenskommelsen är betydelsefull för Östtimors ekonomi. Intäkterna från oljeutvinningen kommer börja flöda in år 2004.

Utmaningar

Östtimor är i nuläget illa rustat för att hantera naturkatastrofer som t.ex. översvämningar under regnperioden oktober-maj. I maj i år drabbades flera regioner i Östtimor av översvämningar. Problemen väntas förvärras p.g.a. den omfattande skogsskövling som har ägt rum, men regeringen gör genom miljödepartementet vissa [ej exemplifierade] ansträngningar för att begränsa översvämningarna framöver.

Den höga arbetslösheten är en annan utmaning. Östtimor använder i nuläget inte sina mänskliga resurser till fullo. Men när oljepengarna strömmar in, kan nog regeringen ta itu med detta problem och bygga upp den offentliga sektorn för att skapa arbetstillfällen. Investeringar i hälsovård och utbildning måste vara prioriterade områden framöver om Östtimor skall kunna göra det bästa möjliga av sina mänskliga resurser. Signifikativt är att utbildnings- och hälsodepartementen nu får de största anslagen ur statsbudgeten. Östtimors regering kommer att ta itu med utmaningarna den står inför med samma beslutsamhet och mod som ledarna visade under självständighetskampen.

Översättning och sammanfattning:

Gabriel Jonsson

Kom med som medlem !

I Föreningen för ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén, skicka in medlemsavgiften 200 kronor till postgirokonto 419 12 84-1 (FFP) respektive 1 81 92-5 (ÖTK) och ange medlemsavgift som meddelande.

Tidningen ingår i medlemsskapet.

**Ju fler vi blir
desto mer hörs vår röst.**

Brev ställer krav på UNMISET

La'o Hamutuk ("Gå tillsammans"; <http://www.etan.org/lh>) är en östtimoresisk NGO som bevakar de internationella institutionernas roll i Östtimors utveckling. Organisationen, som har både inhemsk och utländsk personal, menar att östtimoreserna själva måste leda utvecklingen samt göra det på ett demokratiskt och transparent sätt. La'o Hamutuk skrev den 25 juli ett brev angående UNMISET (United Nations Mission of Support in East Timor) till ordföranden i FN:s generalförsamling med anledning av hans besök i Östtimor. Brevet har skickats till en rad tjänstemän i Östtimor och i FN.

Brister hos UNMISET

Utgångspunkten i brevet är bristerna hos UNMISET. Det sägs att många av aktiviteterna inte förbereder östtimoreserna för perioden efter maj 2004, då flera av missionens uppgifter skall lämnas över till inhemska myndigheter. Brister påpekas vad gäller uppbyggnaden av

polisväsendet och det rättsliga efterspelet till våldsvågen under år 1999. Östtimor måste få bättre kontroll över de utländska rådgivarna och deras uppgifter. Enheten för mänskliga rättigheter inom UNMISET skulle kunna fungera bättre.

La'o Hamutuk påpekar att FN ännu ej har fullföljt sitt uppdrag i Östtimor. Landet är politiskt självständigt, men är till följd av de misstag brevet påpekar på flera områden beroende av omvärlden. Om världssamfundet skall uppfylla sina åtaganden gentemot Östtimor, måste den utländska närvaron fortsätta även efter FN-mandatet gått ut. Men om inte hänsyn tas till förslagen brevet lägger fram, kommer konsekvenserna bli slöseri med tid och pengar.

Inês Martins, koordinator La'o Hamutuk

Översättning och sammanfattning: Gabriel Jonsson

Bombdådet på Balis rättsliga efterspel

Den indonesiska polisen hade i maj, med hjälp av undersökningspersonal från Australien, gripit drygt 30 personer misstänkta för inblandning i terrordådet på Bali den 12 oktober 2002 som krävde 202 dödsoffer. Fyra huvudmisstänkta personer var dock ännu i juni på fri fot.

Amrozi huvudmisstänkt

I maj inleddes också den internationellt uppmärksammade rättegången mot den huvudanklagade mekanikern Amrozi under ett stort säkerhetspådrag. Amrozi var den

förste som greps några veckor efter dådet. Han uttryckte då sin förtjusning över bombningen till polisen, vilket framgår av de bilder på en leende Amrozi som i november publicerades i DN och SvD. Ytterligare ett tecken på förtjusningen är uttalandet under rättegången "Utländska turister är ett hot mot Indonesiens framtid och våld är det enda språk de förstår" (SvD 13/6).

Amrozi anklagades för att ha köpt ett ton kemikalier till den stora bomben och en minibuss för att transportera sprängmedlen samt för att ha kört bussen till Bali. Åklagaren yrkade i juni på dödsstraff, eftersom bevis och vittnesmål tydligt visade att han deltog i planeringen och utförandet av dådet. I augusti dömdes Amrozi till döden.

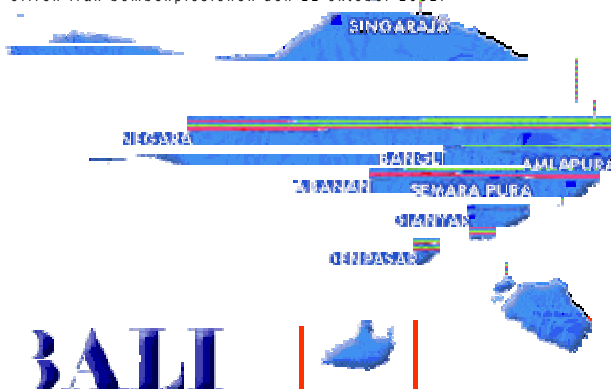
Hjärnan Imam Samudra

I juni inleddes rättegången mot Imam Samudra, som misstänks vara hjärnan bakom bombdådet. Han åtalades för planering och utförande av terrordådet. Enligt sina advokater har han erkänt utförandet. Han skall ha sagt att bomben var hans idé och att han spelade en nyckelroll i dådet. I juli yrkade åklagare på dödsstraff, och i september dömdes Imam Samudra till döden. Ytterligare en av de misstänkta för bombdådet ställdes senare i juni inför rätta.

Gabriel Jonsson

Balinesisk kvinna ber för offren från bombexplosionen den 12 oktober 2002.

BALI

Watch Indonesia!:

Människorättsrapport 2002

Ett positivt steg under 2002 var att avtal undertecknades i syfte att lösa konflikterna i Aceh, Moluckerna och Polo/Sulawesi.

Sedan terrordådet på Bali, som krävde 202 dödsoffer, ägde rum har den radikala grenen av islam i Indonesien väckt allt större uppmärksamhet i omvärlden. Därför har det blivit svårt att skilja mellan det politiska islam och politiskt våld legitimerat av att återropa Indonesiens största religion. Regeringen har svarat genom att utfärda anti-terroristlagar. Tillämpningen av dessa kan emellertid innebära att den begynnande demokratiseringen motverkas. Allmänt sett försämrades läget vad gäller de mänskliga rättigheterna (MR). Fler MR-brott begicks i Aceh och Västpapua. De ansvariga för dessa - och tidigare övergrepp - åtnjuter i stor utsträckning immunitet, vilket försvårar möjligheterna att lösa de uppräknade konflikterna.

Immunitet - Östtimor

Lagen om MR-domstolar, som antogs år 2000, är den legala grunden för den ad hoc-domstol som upprättats för att ställa de ansvariga för våldsvågen i Östtimor 1999 inför rätta. Rättegångarna har kritiserats hårt: anklagelser har bara riktats mot 18 misstänkta medan inga åtal alls väckts mot många andra starkt misstänkta personer. Tio av de fjorton personer som dömts har frikänts medan fyra andra har kommit lindrigt undan. [Nu är tolv personer frikända och sex dömda. Såvitt mig bekant har alla domar överklagats. Inga av de dömda har därför börjat avtjäna sina straff.] Endast den före detta milisledaren

Eurico Guterres har fått minimistraffet tio års fängelse. De andra tre domarna låg alla under denna minimitid. Östtimors före detta guvernör Abilio José Soares fick tre års fängelse. Två indoneser - tidigare cheferna för polisen i Dili, överstelöjtnant Hulman Gultom, och det militära distriktet Dili, överstelöjtnant Soedjarwo, fick tre respektive fem års fängelse.

Brister vid rättegång

Rättegångarna uppvisade många brister: nyckelvittnen saknades, skyddet av vittnena var otillräckligt, videokonferensteknologi för att presentera vittnen infördes mycket sent, inga officiella dokument inkluderades, vilka kanske hade kunnat avslöja hur beslutsfattandet gick till, och det fanns en oförmåga att inse allvaret i de begångna brotten mot mänskligheten. Därför avslöjade rättegångarna inte militärens roll i att organisera våldet.

Militärens roll

Positivt är att militären och polisen i augusti 2002 förklarade att man skulle avsäga sig sina platser i parlamentet. Men det betyder inte att militären har dragit sig ur politiken och begränsat sina uppgifter till att sköta det nationella försvaret. Armén upprätthåller en kommandostruktur som är parallell med den nominellt icke-militära administrativa strukturen, och denna går från nationell nivå ända ner till bynivå. Upprättandet av nya regionala kommandon i Moluckerna och nyligen även i Aceh visar att arméns kommandostruktur snarare håller på att förstärkas än att nedmonteras, något som upprepade gånger har krävts.

En svårighet i att lösa upp kommandostrukturen är militärens djupa inblandning i affärsvärlden - bara 30% av försvarsutgifterna kommer från den officiella statsbudgeten. Förutom inkomster från regionala budgetar är de företag militären själv driver en viktig inkomstkälla.

Brist på legala och juridiska reformer

Enligt författningsrevideringen år 2001 är Indonesien en konstitutionell stat styrd av lagen och med ett självständigt rättsväsende, men ingen lagstiftning har implementerats för att uppfylla dessa stadgar. Avsaknaden av ett självständigt rättsväsende hänger nära samman med den ökända omfattande korruptionen. Politiska

påtryckningar mot de rättsansvariga är också ett problem.

Efter bombdådet på Bali

Anti-terroristlagar antogs efter terrordådet på Bali. Lagarna sägs i stora drag överensstämma med det tidigare debatterade kontroversiella utkastet till den terroristlag som parlamentet ej antog. Oroande är att anti-terroristlagarna medger att undersökare kan arrestera misstänkta terrorister på grundval av inledande bevis från underrättelserapporter och internera dem i upp till sex månader. Definitionen av "terrorist" är extremt bred och kan därför missbrukas.

Människorättsförsvarare

Under 2002 undertrycktes människorättsförsvarares rättigheter. Trakasserier, attacker och även dödshot förekom. Vissa människorättsförsvarare sökte skydd utomlands. I Jakarta attackerades MR-organisationen Kontras kontor av huliganer, vilka misstänks ha haft kontakter med höga militära officerare. Kontras personal skadades, utrustning förstördes och dokument stals. Kontras hotades upprepade gånger p.g.a. arbetet med att undersöka tidigare MR-brott.

Hot och överfall

I Västpapua hölls människorättsförsvarare under uppsikt. De hotades och blev i vissa fall även attackerade. MR-institutet i Jayapura förföljdes: tillsyningsmannen hotades med åtal för förtal p.g.a. undersökningar av övergreppen, chefens släktingar skadades i en bombattack mot deras bil och en volontär föll offer för en motorcykelattack. När kontoret i Jakarta rannsakades, lämnade den ansvarige huvudstaden och kontoret stängdes till följd av osäkerheten. Även i Aceh har MR-aktivister trakasserats och levt under ständiga hot.

Kvinnornas rättigheter

Kvinnorna åtnjuter ännu inte samma rättigheter som männen. Motviljan att införa lika rättigheter är stark. En aktionsplan för att eliminera våld mot kvinnor antogs 2001 men har inte genomförts. Med införandet av regional autonomi har regionala och lokala lagar tillkommit som ytterligare diskriminerar fattiga och därigenom sårbara kvinnor. Kvinnor dominerar bland indonesiska gästarbetare utomlands där de, i likhet med kvinnliga industriarbetare i Indonesien, i ökande utsträckning utsattes för sexuella trakasserier. Kvinnohandeln växte i omfattning under året.

Västpapua

Autonomilagen, som trädde i kraft första januari 2002, var ett nytt försök att förhindra områdets frigörelse.

Men den politiska viljan att lösa Västpapuafrågan saknas - lagen följs ofta inte. Ett mer påtagligt exempel på oviljan är de allestädes närvarande säkerhetsstyrkorna. Deras närvaro har ökat spänningarna i området samt lett till fler MR-brott, såsom inskränkningar i rörelsefriheten, hot, olagliga kvarhållanden i häkten, försvinnanden, tortyr och utomrättsliga avrättningar. Förutom de militära styrkorna finns det ett ökande antal milisgrupper i området, varav vissa är ditflyttade från bl.a. Moluckerna, medan andra är inhemska och uppenbarligen upprättades med stöd av den indonesiska militären.

Flera ouppklarade MR-brott finns. Det tog lång tid innan undersökningen av mordet på Theys Eluay, ordförande i Papua Presidium Council, inleddes. De elva åtalade från specialstyrkorna Kopassus har ställts inför rätta för vanliga brott snarare än MR-brott i en militär domstol. Även polisundersökningen av attacken mot två fordon ägda av anställda vid PT Freeport, i vilken två av de tre dödade var amerikaner, tyder på att Kopassus var inblandat. Hanteringen av dessa fall har ytterligare undergrävt det redan tidigare ringa förtroendet för att regeringen skulle kunna förbättra läget för de mänskliga rättigheterna.

Aceh

Försöken att lösa konflikten genom att underteckna eldupphöravtal och att bevilja Aceh särskild autonomi med början från den första januari 2002 har misslyckats. Det beräknas att 1.230 människor dödades under 2002. Både den indonesiska militären och självständighetsrörelsen GAM har begått omfattande MR-brott i form av mord, tortyr, våldtäkter, försvinnanden och godtyckliga häktningar. Tusentals aceheser har sökt sin tillflykt till läger och moskéer. Försöken att ställa de ansvariga bakom övergreppen inför rätta har inte lett någon vart alls.

Efter långvarig internationell medling undertecknade GAM och Indonesiens regering ett avtal om att upphöra med fientligheterna [benämnt "fredsavtal" i medierna]

den 9 december 2002. Vissa förbättringar av läget i Aceh kunde därefter noteras, men avtalet betraktas bara som det första steget på vägen mot fred. En varaktig fred förutsätter att civilsamhället deltar i processen, att ett fungerande oberoende rättssystem upprättas och att MR-brott undersöks. Världssamfundets långsiktiga deltagande i processen är nödvändig.

Lokala konflikter

Efter att fredsavtal ingicks i Poso och i Moluckerna har tillståndet i områdena kännetecknats av en ömtålig "fred" - spänningarna består alltså. Trots att milisgrupperna har dragits bort fortsätter MR-brotten, om än i mindre skala. Konflikten i Moluckerna har sedan 1999 krävt omkring 9.000 dödsoffer. Flyktingar därifrån utgör majoriteten av Indonesiens cirka 1.250.000 internflyktingar. Ett tecken på att freden fortfarande är avlägsen är att muslimer och kristna lever segregerade från varandra i både Moluckerna och Poso. Och att de ansvariga för

MR-brotten åtnjuter immunitet är ett stort hinder för att skapa varaktig fred.

Marktvister

Även många andra lokala konflikter pågick under året, framförallt p.g.a. tvister om landrättigheter och naturresurser. Polisen och säkerhetsstyrkorna begick många övergrepp mot lokalbefolkningarna, såsom beslagtagande av mark utan kompensation och brutala attacker mot lokala demonstranter. Införandet av regional autonomi för ned våldet till i praktiken varje samhällsnivå.

Människorättsövergrepp i islams namn

Politiskt motiverat våld i islams namn äger rum i både oorganiserade och organiserade former. Oorganiserat våld förekommer mest i de uppräknade lokala konflikterna, men även organiserat våld utfört av den muslimska milisgruppen Laskar Jihad, som troligen stöds av armén, förekommer. Andra exempel på organiserat våld är de många bombattackerna, av vilka terrordådet på Bali är den värsta. Det radikala sydöstasiatiska muslimska nätverket Jema'ah Islamiyah med länkar till al-Qu'ida påstås ha utfört detta terrordåd. Ett annat exempel på våld i islams namn är de radikala imamernas dödshot mot Ulil Abshar Abdalla som förespråkar en liberal tolkning av islam.

Översättning och sammanfattning:

Gabriel Jonsson

(rapporten är från februari 2003)

Slå en bro mellan gammalt och nytt

Kvinnor formar sin framtid i Östtimor

Caritas Sverige är djupt engagerat i arbetet med ett nytt utbildningssystem i Östtimor.

Utan skola inget arbete, är regeln i ett modernt samhälle. Arbete berör både inkomst och identitet, det nya är både en välkommen möjlighet och ett sorgset farväl. Biståndet måste gå en känslig balansgång för att inte stjälpa mer än hjälpa. **Charles Câmara**, som handlägger asienprojekten hos Caritas Sverige, berättar här om ett möte i en östtimoresisk by med kvinnor som funderar

över sin nutid och drömmer om sin framtid på gott och ont.

Yrkesutbildning

Sedan ett år tillbaka bedriver salesianssysterna på Östtimor yrkesutbildning för unga kvinnor. Vid sidan av yrkesutbildningen har systerarna också en liten hjälpverksamhet för kvinnor, som mest är mödrar till flickorna som går här i skolan. En eftermiddag i veckan kommer ca 50 kvinnor till systerarna för att lära sig olika typer av hantverk. De flesta av dem bor på gångavstånd, några

kommer långväga ifrån med buss, vilket innebär en anse-
nlig biljettkostnad. Jag passar på ha en diskussion med
kvinnorna. De är lika nyfikna på veta vem jag är liksom
jag vill veta vilka de är.

Kvinnogrupper tände intresset

Kvinnornas modersmål är Tetun, som talas av ca 80 %
av befolkningen. Eftersom jag ännu inte har ens lärt mig
hälsningsfraserna på Tetun presenterar jag mig på engels-
ka och portugisiska, som vid sidan av Tetun är landets
officiella språk. Men ingen av kvinnorna kan vare sig
engelska eller portugisiska. Dock hälsar en av kvinnorna
på engelska: "Hello, how are you". De andra kvinnorna
gapskrattar åt detta. Jag hänger på och inleder en konver-
sation med henne, men vi kommer ingen vart p g a mina
språkbrister. Så vi får hjälp av syster Ermenhilda. Jag för-
klarar för kvinnorna vad Caritas Sverige är och hur vi
arbetar över stora delar av världen. De är imponerade
men ser inte ut att vara särskilt intresserade av att få veta
mer.

Däremot blir de mer alerta när jag berättar att jag ock-
så arbetar med kvinnor i Indien. Nu vill de veta mer och
frågar om hur Caritas Sverige hjälper kvinnorna där. Jag
förklarar att vi har partnerorganisationer, precis som
systrarna här, och att vi främst siktar till att göra kvin-
norna självständiga och politiskt delaktiga i samhället.

Politiskt inflytande

Medan jag berättar om de indiska kvinnornas själv-
hjälpsgrupper och mikrokrediter ansluter sig flera kvin-
nor som från början höll sig på avstånd, kanske av blyg-
het. "Vi vill också tjäna egna pengar", säger en som heter
Rita, "men vi har inga möjligheter till det, det
finns få arbetstillfällen och lönen är knappt så att
man klarar sig."

Jag berättar att även kvinnorna i Indien hade det
knapert från början men har lyckats bättra på sin
situation, inte bara ekonomiskt utan också socialt
och politiskt. Ett anseeligt antal kvinnor i vårt in-
diska program har lyckats bli invalda i lokala poli-
tiska institutioner och kan därmed påverka sin bys
situation bättre än förr. Numera kan de också stå
emot männens domderande.

Systrarna har en nyckelroll

Jag frågar dem om de vore intresserade av att
starta en självhjälpsgrupp där de hjälper varandra,
sparar en slant varje månad och får möjlighet att
låna en summa för att starta egna inkomstbringan-
de aktiviteter. "Visst vill vi det", säger en av kvin-
norna och fortsätter, "bara någon kan hjälpa oss
med detta. Vi har varken kunskap eller pengar för

att starta på egen hand."

Syster Ermenhilda håller med och tillägger: "Det
låter som en bra idé, men vi får nog börja från grunden,
för ingen av oss – inte ens vi systrar – vet hur man bildar
en sådan grupp och organiserar verksamheten. Du får
komma hit och visa oss hur du har arbetat i Indien". Det
gläder mig att både systrarna och kvinnorna är positiva
till detta. Jag erbjuder mig att återvända till dem längre
fram så att vi kan planera och sätta igång verksamheten.
Det gäller att i första hand lära systrarna om självhjälps-
grupper och olika typer av mikrokrediter. Därefter kan
systrarna undervisa dessa och andra kvinnor. Dock gäller
det att anpassa de indiska erfarenheterna till dessa kvin-
nors situation och behov. Trots allt har de indiska kvin-
norna i vårt projekt kommit en bra bit på vägen.

Alkohol och våld

Materiell fattigdom är inte det enda problem kvinnor-
na har. Jag frågar dem vad annat de finner bekym-
mersamt i deras liv. Först blir de tysta, tittar undrande
vad jag menar. Jag förklarar att våld mot kvinnor är van-
ligt förekommande i Sydindien, något de länge har lidit
under i det tysta. Men genom bildande av självhjälps-
grupper har kvinnorna gått samman, kan öppet diskutera
sinsemellan och hjälpa varandra. Det har lett till att vål-
det har minskat. Då reser sig en medelålders kvinna, Eli-
za-Maria, och säger frankt att i hennes familj är alkoholis-
men det största bekymret. "Min man dricker ständigt
och förstör husfriden för oss alla. Inte nog med att jag
har svårt att försörja barnen, jag måste också stå ut med
min man. Alkoholismen är det största problemet hemma

hos oss. Men det är inte så bara hemma hos mig, alla här kan intyga att det är vanligt i nästan alla hus.”

De andra kvinnorna nickar instämmande. Eliza-Maria fortsätter: ”Våra män dricker billig sprit, kommer hem fulla och slår oss kvinnor och barnen. Hälften av den lön de tjänar som daglönearbetare super de upp. Lönen är redan låg, så det lilla som blir kvar räcker inte till att mätta alla munnar.”

"Indoneserna är våra bröder"

Eliza-Maria är ca 45 år, gift och har nio barn. Några av dem går i skolan medan de andra jobbar på risfältet när tillfälle ges. En son och en dotter arbetar i Indonesien och båda ska snart gifta sig med indoneser. Med tanke på vad Indonesien gjort med Östtimor undrar jag om hon har något emot att de gifter sig med indoneser. ”Inte alls”, säger hon och tycks mena det också, och ger mig ett tänkvärt svar: ”Vi timoreser har inget emot indoneserna, de är våra bröder och systrar, det är deras soldater vi inte gillar”.

Hon bor i området och tillsammans med 45 andra vuxna kvinnor deltar hon i systrarnas syverksamhet på eftermiddagarna ett par dagar i veckan. De träffas och väver färgglada timoresiska halsdukar, sjalar mm. ”Det är en utdöende tradition vi håller på med”, säger Eliza-Maria, ”förr kunde alla kvinnor väva, vi lärde oss det från mor eller mormor. Men unga flickor numera lär sig inte detta längre, de visar inte intresse för vår tradition.”

Naturens färger

Men Eliza-Maria visar förståelse för de unga flickornas brist på intresse för vävning. ”På sätt och vis är det förståeligt att de inte vill ägna långa pass åt vävstolen. Dessa dukar ger faktiskt inte mycket till inkomst. Bland oss äldre är det det enda vi kan. Men för de unga flickorna nuförtiden finns många andra möjligheter att lära sig yrken som kan ge dem ordentlig inkomst och göra dem oberoende av sin framtida man. Här hos systrarna lär de sig att använda symaskin och datorer, något vi inte ens kunde drömma om”.

Sakta men säkert håller det moderna på att ta över det traditionella kunnandet. Det gäller t ex framställandet av vävtrådar och skapandet av olika typer av vävmönster. Eliza-Maria förklarar: ”Fram tills för några år sedan färgade vi själva vävtrådarna. Vi samlade blad, blommor och rötter i skogen. När dessa kokades i olika blandningar bildades olika kulörer. Trådarna doppades i det färgade vattnet och vi kunde få alla möjliga kulörer på trådarna. En annan teknik för att färga trådar var att gnida dem i olika typer av lera. Vi blandade olika sorters lera för att få fram särskilda kulörer.”

Billig import tar över

”Men båda dessa tekniker är numera lagda åt sidan. Nu köper vi färdiga, färgade trådrullar i butiken, importerade från Indonesien.” Eliza-Maria anser att det är trist att den gamla metoden håller på att glömmas. Hon nämner också att de traditionella vävmönstren håller på att förändras. ”Förr kunde man omedelbart säga varifrån duken kommer bara genom att titta på mönstret. Varje område hade sitt speciella mönster. Numera använder vi mönster från olika håll och väver också in texter. Dessa dukar exporteras till Indonesien och Australien, så vävmönstren anpassas till den smak köparna har”.

Eliza-Maria menar att möjligheterna att exportera till utlandet är liten. Dessutom krävs det en annan typ av kunnande, t ex att känna till exportregler, bokföring mm. Dock har kvinnorna gjort ett försök att etablera sig på hemmafronten genom att bilda ett litet kooperativ. Kvinnorna hyr ett rum hos en av medlemmarna som bor nära huvudvägen. I ett annat rum finns vävstolar och verktyg. Så fort de får en stund över från hushållsarbetet passar de på att väva eller skapa andra hantverk. Förbi-passande kan i affären köpa dukar, rosenkransar, krucifix och ljusställ.

Kollektiv inkomst

Kvinnorna producerar detta var för sig, men ibland arbetar de tillsammans. Inkomsten fördelas kollektivt mellan medlemmarna. ”Åtminstone genom detta projekt får vi in en del inkomster. När möjlighet ges jobbar vi som daglönearbetare. Annars finns det inget för oss kvinnor att försörja sig på.”

Ändå menar Eliza-Maria att det vore bra om vävtraditionen kunde hållas levande också i framtiden. ”Det är en viktig del av vår kvinnokultur”, säger hon. Att väva är för henne, liksom för andra kvinnor, inte bara en inkomstbringande aktivitet. Vävkunnandet är kanske främst en viktig del av kvinnans identitet, det är hon som är mästare på detta, inte mannen. Kvinnan som lär sig vävkonsten från sin mor eller mormor skapar sig ett intimt band med sina kvinnliga anor, som mannen inte kan inkräkta på.

Kunskapen behålls och traderas inom de kvinnliga leden. Ett hemligt kunnande formas som dessa kvinnor är stolta över. På detta vis är också kvinnorna en länk till det förflutna. Det är de som upprätthåller traditionen och de som ser till att traditionen förvaltas och förs vidare.

Text och foto: Charles Câmara

Artikeln har tidigare publicerats i Caritas Nytt 3:2003

Rapport från barnhemmet

Idag var vi och hälsade på en stund hos Susteran PRR i stadsdelen Kuluhun här i Dili*. Vi träffade där moder Ignacia och några av barnen. Moder Ignacia finns med på ett par av de foton jag bifogar, och hon kom väl ihåg och log när jag nämnde "Miss Ann" **. Vi hade inte något riktigt gemensamt språk, men det löste sig nog rätt bra genom att en engelsktalande chef för en timoresisk NGO (ONE med rötter från motståndsrörelsen sen 70-talet), Mr. Felis Marques, råkade befinna sig vid kliniken och var vänlig att ta sig tid att gå med runt och tolka. Hoppas det inte blivit några större missförstånd.

Vi fick se sovsalarna för flickor och pojkar och studierummet, och moder Ignacia berättade om situationen och svarade på frågor. Det finns nu 22 barn i åldrarna 3 till cirka 20 år som bor där, de flesta flickor. Det såg rätt rent och prydligt ut, och de flesta barnen var i skolan på olika håll i stan.

Byggnaden med sovsalar m m är ju rätt spartansk och ligger inklämd. Man skulle vilja bygga ett nytt dormitory av betydligt bättre och permanent standard för 30 barn på en större tomt man disponerar i anslutning till den befintliga kliniken i Manliwana (kallades visst också Aimuten e.d., stadsdel i utkanten av Dili?). Dock har man tydligen ännu ingen kostnadsberäkning, och ingen finansiering är ordnad, men jag kan bara anta att det handlar om massor av pengar. Kan man bygga i Manliwana skulle

de 22 nuvarande barnen flytta dit och hemmet i Kuluhun upphöra. I Manliwana skulle man ha plats för odling av grönsaker m m och lite djur och få en bättre miljö. Där skulle man prioritera föräldralösa vid antagande av nya barn (och såvitt jag förstod är det hittills rekommendationer från "church councils" i olika distrikt i landet som styrt vilka barn som fått komma till Kuluhun).

Budskapet från moder Ignacia var att man vore tacksam för det fortsatta ekonomiska stöd man kan få från Östtimorkommitten, helst så man kan bygga nytt i Manliwana, men kanske mest akut så man får hjälp till driften av det nuvarande hemmet, som man har svårt att klara. Man får enligt vad som sas inga andra donationer från utlandet.

Jag frågade om moder Ignacia ville skicka med t. ex. något brev till Östtimorkommitten, så vi får se om de skriver något (OK på Bahasa Indonesia?). Jag sa att jag kan hälsa på igen nån dag innan vi lämnar Timor den 16 juni.

* Barnhemmet låg tidigare i Becora, en annan stadsdel i Dili.
** Ann Larsson, Östtimorkommitténs förra ordförande, bodde i barnhemmet den första natten, när hon kom som volontär till Östtimor i början av år 2001. Ann startade då insamlingen till förmån för barnhemmet.

Dili, Östtimor den 16 juni 2003

Bertil Rydén

Vid mitt nästa besök var nästan alla barn i hemmet och jag tog en bild av dem. Till höger står moder Martini.

Sandviks svindlande affärer

På 1950-talet trollband den svenske upptäcktsresanden Sten Bergman det svenska folkhemmet med sina skildringar från den tropiska jätteön Nya Guinea – ett av jordens sista utforskade områden. I våras påbörjade Sandvik nya leveranser till den indonesiska provinsen Papua, den del av Nya Guinea som Sten Bergman utforskade och skildrade i böcker som "Min far är kannibal" och "Stenålder och grön urskog".

Papua utgörs av den västra halvan av Nya Guinea och kallades tidigare Irian Jaya. Området är Indonesiens till ytan största provins, enormt rikt på naturtillgångar och platsen för en av världens minst kända väpnade konflikter. Sedan 1960-talet har den papuanska ursprungsbefolkningen fört en närmast okänd frihetskamp i Papuas svärgenomträngliga djungler och bergsområden.

Med primitiva vapen strider papuanerna för ett självständigt Västpapua. Motståndare är den modernt utrustade indonesiska armén. Hur många papuaner som genom åren fallit offer för det indonesiska förtrycket är det ingen som vet, men antalet döda brukar uppskattas till tiotusentals.

Naturresurser utvinns

Sedan Sten Bergmans dagar har i förvisso mycket hänt, och i våras engagerade sig det svenska storföretaget Sandvik i utvinningen av områdets naturresurser, enligt ett nyskrivet avtal.

Sandviks uppdragsgivare i Papua är områdets i särklass största och mest kontroversiella bolag: Freeport Indonesia, dotterbolag till det USA-baserade gruvbolaget Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc., en av världens största guld- och kopparproducenter.

Sandviks nya leveranser påbörjas samtidigt som den amerikanska gruvjätten förmodligen upplever sin mest turbulenta period någonsin i Papua, och samtidigt som det indonesiska förtrycket åter har börjat hårdna.

Brutalt mord

Den främsta symbolen för det hårdnande förtrycket är mordet på 64-årige Theys Eluay, fram till sin död västpapuaner-

Theys Eluay

Västpapua

nas främste ledare inom självständighetsrörelsen. Theys Eluay påträffades mördad i november 2001 efter att ha ätit middag med indonesiska militärer i provinshuvudstaden Jayapura.

Sju soldater från den indonesiska arméns specialstyrka Kopassus misstänks för inblandning i mordet, och nyligen inleddes en rättegång på Java. Rättegången hålls vid en militärdömsstol, och

utomstående bedömare är ytterst tveksamma till tribunalens vilja och förmåga att blottlägga de verkliga motiven bakom mordet (se artikel på annan plats i detta nummer av Merdeka/Östtimorinformation för en redogörelse för utfallet av rättegången).

Övergrepp av militären

Den indonesiska militären har genom alla år allt spelat en avgörande roll i indonesisk politik och är van vid att kunna begå grova brott utan påföljd. Den internationellt framstående journalisten och dokumentärfilmaren John Pilger har länge följt utvecklingen i Indonesien, och pekar till och med ut den indonesiska militären som "obestridlig vinnare av världsmästerskapet i terrorism".

Indonesien tog över Papua från den tidigare kolonialmakten Nederländerna på 1960-talet. Den process som ledde fram till övertagandet styrdes av supermakternas ekonomiska och politiska intressen. Deras inställsamhet till den regionala stormakten Indonesien kom att bli avgörande för utgången. Trots att FN var närvarande i området under en stor del av 1960-talet hade papuanerna i praktiken ingenting att säga till om.

Ett villkor för det indonesiska övertagandet den 1 maj 1963 – efter att FN administrerat området under en kortare övergångsperiod – var att en folkomröstning skulle genomföras inom sex år. I folkomröstningen skulle papuanerna själva få bestämma om de ville bli en självständig nation eller införlivas med Indonesien.

John Pilger

Indonesiska soldater

Valet utan val

Den omröstning om områdets framtida politiska status som hölls 1969 övervakades av FN, och har kommit att kallas "valet utan val". Vid omröstningen handplockade de indonesiska myndigheterna 1 025 personer som fick representera hela befolkningen. Efter terror, hot och mutor röstade samtliga

för att området skulle införlivas med Indonesien.

Trots de uppenbara demokratiska bristerna godkände FN:s generalförsamling "folkomröstningen", och i Papua tvingas befolkningen än idag att leva med följderna av kalla krigets stormaktspolitik.

Särskilt utsatt är befolkningen kring Freeports guld- och koppargruva i södra Papua.

Anmärkningsvärt är att Freeport redan 1967 – två år före den

utlovade folkomröstningen – skrev ett kontrakt med den dåvarande indonesiska militärdiktaturen. Kontraktet gav det amerikanska bolaget rätt att bedriva gruvdrift i området de närmaste trettio åren. 1991 förlängdes Freeports kontrakt med Suharto-diktaturen, efter att världens största enskilda guldfyndighet upptäckts i området.

Gruvdriften bedrivs på uppemot 4 000 meters höjd i ett område som en av de första västerländska kolonisatorerna kallade "det mest avlägsna, primitiva och otillgängliga området i världen". Från kusten upp till gruvan slingrar sig en drygt 90 kilometer lång väg längs tvärbranta bergkammar. Vägen liksom hela gruvområdet anses vara ett byggnadstekniskt underverk. Freeportgruvan är med varje jordiskt mått mätt gigantisk.

Enorma vinster från gruvan

Inkomsterna från gruvan är enorma och den militära närvaron hög. Med jämna mellanrum har det framförts påståenden om att Freeport betalar den indonesiska militären för att beskydda bolagets personal och verksamhet. Anklagelserna har ihärdigt tillbakavisats av Freeport, som inte vill sammankopplas med de grova brott som militären genom åren påstås ha begått i gruvområdet: tortyr, systematiska våldtäkter, "försvinnanden" och utomrättsliga avrättningar.

Under 1990-talet publicerades flera väldokumenterade rapporter som avslöjade militärens framfart, men det var det först den 31 augusti 2002 som världens blickar på allvar började riktas mot det otillgängliga gruvområdet.

Med automatvapen sköts då en indonesisk medborgare

samt två Freeport-anställda lärare från USA ihjäl av ett antal oidentifierade män i ett bakhåll på en isolerad vägsträcka. Två döda amerikaner gör skillnad, och situationen i Papua har förmodligen aldrig fått så mycket internationell uppmärksamhet som efter dödsskjutningarna.

Den indonesiska militären riktade omdelbart misstankarna mot den papuanska befrielse rörelsen OPM (Rörelsen för ett Fritt Papua). En indonesisk polisutredning samt den amerikanska säkerhetspolisen FBI:s undersökningar pekar dock mot ett och samma håll: den indonesiska militären är, troligen av ekonomiska skäl, inblandad i terrorattentatet.

Militärt samarbete

Frågan är ytterst känslig eftersom USA och Indonesien är på väg att återuppta det militära samarbete som USA avbröt i samband med den indonesiska arméns inblandning i blodbadet i Östtimor 1999. Att USA nu åter vill stärka de militära banden till Indonesien – världens folkrikaste muslimska land – hänger intimt samman med vikten av att ha landet på sin sida i "kriget mot terrorismen".

Så länge den USA-stödda indonesiska militären i det fördolda skyddade amerikanska ekonomiska intressen i Papua höjde administrationen i Washington inte rösten. Att USA medverkat till att skapa en ohanterlig militärapparat, som nu tycks mörda amerikanska medborgare, kräver däremot sin förklaring inför hemmaopinionen.

FBI:s undersökningar på plats i Papua är framtvungade efter påtryckningar av USA:s president George W Bush, och uppmärksamheten i spå-

ren av terrorattentatet i augusti har varit högst besvärande för Freeport.

Medgav betalning för skydd

Så sent som i mars i år tvingades bolaget att för första gången medge att man årligen betalar den indonesiska militären miljontals dollar för att den ska ansvara för säkerheten vid gruvområdet. År 2002 uppgick ersättningen till 5,6 miljoner dollar. Uppgifterna har mötts av upprördhet och hård kritik – och gruvdriften i Papua framstår allt mer som ett flagrant exempel på en modern form av kolonial rovdrift av värsta sorten.

Det är i detta extremt politiskt känsliga läge som Sandvik väljer att fortsätta sina affärsrelationer med Freeport. Sandvik har tidigare varit aktivt i området och företaget har inte funnit någon anledning att avbryta sitt engagemang.

Nya leveranser från Sandvik

Sandviks nya kontrakt med Freeport om leveranser av gruvutrustning och service undertecknades i höstas, och i våras påbörjade det svenska storföretaget leveranserna. Kontraktet sträcker sig över tolv år och värderas till motsvarande 700 miljoner kronor.

Tidigare har Freeport och den indonesiska armén i hemlighet skakat hand, och gått sida vid sida under största möjliga tystnad. Framöver fortsätter Sandvik att sälla sig till sällskapet.

700 miljoner kronor är ju trots allt 700 miljoner kronor och då spelar det uppenbarligen ingen roll att den "obestridliga vinnaren av världsmästerskapet i terrorism" tillhör gänget.

Thomas Petersson

(artikeln har tidigare varit publicerad i Gefle Dagblad och Fjärde Världen)

Milda domar mot militärer som dödade Eluay

Sju militärer från den indonesiska arméns specialstyrka Kopassus har dömts till fängelse för att ha orsakat den papuanske självständighetsledaren Theys Eluays död.

Papuaner och aktivister för mänskliga rättigheter är mycket kritiska mot de milda domarna, och anser att de verkliga motiven bakom mordet fortfarande inte har kommit fram.

De sju militärerna – fyra officerare och tre soldater –

dömdes till mellan 2 och 3,5 års fängelse av en militärdomstol på Java. Fyra av dem fick sparken från armén, men tre av dem får fortsätta sina militära karriärer.

Mördad i bilen

Eluay dödades då han kördes hem efter en middag med indonesiska militärer i Jayapura i Papua den 10 november 2001. I bilen uppkom en ordväxling mellan de medföljande militärerna och Eluay, som senare hittades strypt och blåslagen vid en avlägsen vägsträcka. Hans

papuanske chaufför Aristoteles Masoka är fortfarande spårlöst försvunnen.

Dömdes inte för mord

Militärerna dömdes inte för att ha mördat Eluay, utan endast för att ha brukat övervåld. Avsikten var inte att döda, anser militärdomstolen.

Ingen rättvisa

- Vi har sett fängelsedomar, men inte rättvisa, säger Sidney Jones från den Bryssel-baserade organisationen International Crisis Group.

Hon anser att rättegången speglar hur planerna på att reformera den indonesiska armén har kollapsat.

- Det finns varken tillräckligt med internationella

påtryckningar på Indonesien eller någon inhemsk vilja att reformera armén i demokratisk riktning, anser Sidney Jones.

Tapolkritik mot domarna

Den brittiska organisationen Tapol ser domarna som en triumf för den fortsatta militära straffriheten i Indonesien, och anser att rättegången följer ett sedan länge väl etablerat mönster där soldater av låg rang straffas, medan de som har det yttersta ansvaret skyddas.

Tapol är en av flera internationella organisationer för mänskliga rättigheter som kräver att omständigheterna kring mordet åter måste utredas.

Thomas Petersson

Många döda efter militäroffensiv i Papua

Den indonesiska regimen varnade i juni den papuanska självständighetsrörelsen för att Papua kan bli nästa stora slagfält efter Aceh. Redan i våras ökade den militära närvaron, och i området kring Wamena har ett stort antal dödsoffer krävts.

Den 4 april stormades ett vapenförråd av ett 15-tal män i Wamena i de centrala högländerna. Den papuanska befrielseorganisationen OPM misstänks för inblandning i attacken, i vilken två militärer och en angräpar dömdes under skottväxling. Andra källor uppger att stölden iscensattes av den indonesiska militären och utfördes av Indonesien-vänlig papuansk milis. Ett 30-tal vapen och ammunition försvann vid stölden, som blev startpunkten för en omfattande indonesisk militäroffensiv i de centrala högländerna. Huvuddelen av vapnen är nu återfunna sedan den indonesiska arméns specialstyrka Koppassus satts in för att spåra stöldgodset.

Besinningslös militär

Jakten på förövarna har inneburit att ett stort antal papuaner fått sätta livet till. Kritik mot den indonesiska militärens besinningslösa framfart i många byar har framförts av både papuanska och internationella organisationer. Enligt den lokala organisationen Elsham har militären urskillningslöst satt eld på hus och odlingar. Ett 15-tal personer, däribland ett flertal civila, uppges ha dömts och hundratals ha flytt in i skogsområden för att undvika

tortyr och misshandel. Svälten bland flyktingarna uppges var utbredd. Bland de döda finns två papuanska pastorer, som sköts då de återvände från skogen för att söka efter mat. Elva kyrkor har, enligt Elsham, bränts ned.

Nästa slagfält?

I juni sa ett ledande befäl i Papua, Daud Sihombing, att offensiven kring Wamena hade varit framgångsrik. Enligt Sihombing är operationen endast första delen av långvarig kampanj för att krossa självständighetsrörelsen i Papua, som kan komma att intensifieras när offensiven i Aceh är över. Kampanjen har, enligt Sihombing, som syfte att öka medvetandet om att Papua ovillkorligen är en integrerad del av Indonesien.

Våldsamheter vid flagghissning

Den 7 juli blev Wamena åter platsen för våldsamheter. Då sköts en papuan ihjäl och två skott-

skadades i samband med en flagghissningsceremoni utanför den lokala parlamentsbyggnaden. Ett flertal personer greps.

Händelsen innebar att säkerhetsminister Susilo Bambang Yudhoyono åter varnade den papuanska självständighetsrörelsen under ett besök provinshuvudstaden Jayapura den 8 juli.

- Alla separatiströrelser i Indonesien kommer att bemötas med hårda tag, sa den indonesiske säkerhetsministern.

Rättegång väntar

Nio soldater från indonesiska armén sitter för närvarande häktade, varav två riskerar dödsstraff, misstänkta för att ha samarbetet med OPM vid attacken mot vapenförrådet i april. Troligen rör det sig om papuanska soldater som tjänstgjort i den indonesiska armén. Ett antal påstådda OPM-medlemmar kommer också att ställas till svars för attacken.

Thomas Petersson

Partierna i Östtimors parlament

Inledning

Låt oss inte gå i den vanliga fällan att idyllisera situationen i ett land som just fått eller återfått sin frihet. Den enighet som kampen för frihet skapar löses ju av naturliga skäl upp och ersätts av mer eller mindre starka motsättningar, när målet nåtts.

Bakgrund

Fretilin är det helt dominerande partiet i parlamentet, vilket inte är att förvåna då Fretilin är intimt förknippat med det 24 år långa motståndet mot den indonesiska ockupationen. Därför får vi huvudsakligen deras tolkning av problemen och situationen i Östtimor.

Ibland framskymtar motsättningar mellan presidenten och premiärministern som bottnar i politiska motsättningar, som bara kan förstås om man har kunskap om det politiska landskapet.

1988 bildades CNRM - National Council for Maubere Resistance - (senare CNRT) som nationell plattform för alla partier i motståndskampen. I CNRM spelade Xanana Gusmão en avgörande roll.

Parlamentet valdes ursprungligen som en konstituerande församling med uppdrag att införa en författning och med möjlighet att ombilda sig till parlament. Denna möjlighet har man tagit. Presidenten valdes våren 2002 innan FN överlämnade makten till regeringen.

12 av de totalt 16 partier som deltog i valet den 30 augusti 2001 fick tillräckligt många röster för att ta minst en plats i parlamentet.

Historien

Östtimor har en lång historia av uppror mot kolonialmakten Portugal, som blev fascistiskt före det andra

världskriget, men vi börjar inte vår redovisning förrän med det detta.

Portugal var liksom Sverige neutralt. Japan ockuperade Timor och Australien, som en av de allierade staterna, gjorde motstånd med en expeditiönskår. De australiska styrkorna fick ett omfattande stöd från befolkningen i djungelstriderna.

Efter 1945 följde avkolonialisering i stora delar av världen, men inte i Portugals kolonier. Därför fick vi under 60- och 70-talen se frigörelsekrig i Portugals kolonier i Afrika. Förlusterna för Portugal blev allt större och en grupp unga officerare genomförde "nejlikornas revolution" 1974. Det är startpunkten för den moderna politiken i Östtimor. En politik som diskuterade förhållandet till Portugal och såg framväxten av flera av dagens partier.

Parlamentet

Idag har Östtimors parlament totalt 88 platser. Av dessa väljs 75 direkt medan 13 representerar vart och ett av Östtimors 13 distrikt.

I tabellen nedan finn partierna i parlamentet i storleksordning efter antalet platser i parlamentet.

Regeringspartiet Fretilin, som bland sina parlamentsplatser har 12 av de 13 distriktsmandaten, är ett av partierna från 1974. Fretilins ledande gestalter tillbringade ockupationstiden i exil i Portugal och Mocambique och har kvar en del av sin framtoning som "marxister".

Partiet för de unga

Det näst största partiet, som bildats efter den indonesiska ockupationens slut, är Democratic Party, som är språkrör för de unga östtimoreser, som har fått sin utbildning i Indonesien och inte är intresserade av att åter-

Merdeka & Östtimorinformation

Nr 20 - 2003

upprätta banden med Portugal.

Det socialdemokratiska partiet PSD är i viss mån en utbrytning ur Fretilin. Partiets ordförande är Mário Vargas Carrascalao, en av många politiskt aktiva i den stora familjen Carrascalao, som var guvernör under Indonesien i Östtimor 1982-1992. Hans agerande under den tiden är svårt att bedöma, men efteråt har han utan tvekan, även om motiven kanske är opportunistiska, verkat för Östtimors självständighet.

Lika många mandat har ett annat nygrundat socialdemokratiskt parti, ASDT. Dess ordförande Francisco Xavier var president under de 10 dagar som Östtimor var självständigt före den indonesiska invasionen 1975. Francisco Xavier ställde upp i presidentvalet mot Xanana Gusmão i presidentvalet 2002, men förlorade givetvis stort.

Borgerliga UDT

UDT har sina rötter i tiden före Indonesiens ockupation. Tre av bröderna Carrascalao, Manuel, Mário och João, var med vid grundandet. Det är ett borgerligt parti, som från början var för nära samarbete med Portugal. Vid sin senaste kongress i juni 2003 talade man om att vara ett verkligt alternativ till Fretilin och inte utöva kritik för kritikens egen skull.

KOTA har också sina rötter i tiden före Indonesiens ockupation.

Framtiden

Kritik har riktats mot Fretilin för en del, som tur är bara svaga, tendenser till enpartivälde. Kritiken har kommit från de andra partierna. I dag balanserar presidenten regeringen och den innehåller dessutom flera partipolitiskt obundna ministrar, till exempel utrikesministern José Ramos-Horta. Viktigt är också att Fretilins 55 mandat inte ger den majoritet som behövs för författningsändringar utan stöd från andra partier. Som vi sett i många andra länder så måste vi uppmärksamma alla tendenser till enpartivälde.

Vägen till en demokratisering av hela samhället har påbörjats, men kommer säkert att bli både lång och svår. Både regeringspartiet och oppositionen måste vänja sig vid och utveckla ett demokratiskt förhållningssätt.

Vårt stöd till civilsamhället, demokratiska institutioner, fackföreningar och demokratiska processer kan hjäl-

pa till med att förstärka den demokratiska utvecklingen. Men den är också beroende av att människorna ser att de stora ekonomiska och sociala problemen angrips.

Tommy Pollak

Källhänvisningar

Larsson, Ann: Östtimor - en säkerhetspolitisk analys, Uppsala 2002, ISBN 91-973739-3-1

East Timor Observatory: Subject: Political parties and Pro-Independence Forces, ref POL02-05/03/2001eng

Röster i %	Mandat	Förkortn	Namn	Ordförande
57,37	55	Fretilin	Frente Revolucionária do Timor Leste Independente	Francisco "Lu-Ola" Guterres
8,72	7	PD	Democratic Party	Fernando Lasama Araujo
8,18	6	PSD	Social Democratic Party	Mário Carrascalão
7,84	6	ASDT	Associação Social-Democrata Timorense	Francisco Xavier do Amaral
2,36	2	UDT	União Democrática Timorense	João Carrascalão
2,21	2	PNT	Partido Nacionalista Timorense	
2,13	2	KOTA	Klibur Oan Timor Asuwain	
2,01	1	PST	Partido Socialista de Timor	Avelino Coelho da Silva och Pedro Costa
1,98	2	PDC	Partido Democrata Cristão	
1,78	2	PPT	Partido do Povo de Timor	
1,10	1	PL	Partai Liberal	
0,66	1	PDC/UDC	Partido Democrata-Cristão de Timor	
	1		oberoende distriktsmandat (enklaven Oecussi)	

Kom med som medlem!

I Föreningen för ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén, skicka in medlemsavgiften 200 kronor till postgirokonto 419 12 84-1 (FFP) respektive 1 81 92-5 (ÖTK) och ange medlemsavgift som meddelande.

Tidningen ingår i medlemskapet.

Telekommunikationer och etermedia

Telekommunikationer, det vill säga telefon och data, och etermedia, radio och TV, är viktiga delar av infrastrukturen. I tredje och fjärde världen kan de vara viktiga drivkrafter för utvecklingen av ekonomin.

Propagandainstrument

Under den indonesiska ockupationen låg telekommunikationerna helt i händerna på det statliga indonesiska bolaget. Etermedia fungerade som enkla propagandainstrument för ockupationsmakten.

Under FN-styret (1999-09-22 -- 2002-05-20) blev det det australiska telefonbolaget Telstra som upprättade ett nytt, mycket begränsat mobilnät och drev det fasta nätet. FN-administrationen startade också radio- och TV-sändningar om än i liten omfattning.

Eget telebolag

Men nu efter självständigheten har Timor Telecom från den 1 mars 2003 tagit över både det fasta och mobi-

la nätet. Det innebär att Östtimor har fått ett eget landsnummer, 670. Tidigare användes Australiens (61). Tills vidare kan bara företag få fasta linjer. Före årets slut räknar Timor Telecom med att mobilnätet nå till alla 13 distrikt i Östtimor. Timor Telecom står också för Internet-koppling och har fått ensamrätt att arbeta som Internet-operatör i Östtimor. Timor Telecom är ett portugisiskt-östtimoresiskt företag.

Självständig radio och TV

Östtimors Public Broadcasting Service (PBS) driver både radiostationer, Radio Timor Lorosa'e, och TV-stationer, TV Timor Lorosa'e. Högste chef är Virgilio Guterres. Den 12 augusti hävdade han med kraft PBS självständighet gentemot regeringen. Gabriela Carrascalao, syster till de politiskt verksamma bröderna, är chef för TVTL.

Tommy Pollak